

принципов устойчивого развития в дополнение к стандартным практикам обоснования управленческих решений, но не призван полностью заместить их.

Источники и литература:

1. Колпаков В. М. Стратегический кадровый менеджмент : учеб. пособие / В. М. Колпаков, Г. А. Дмитренко. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : МАУП, 2005. – 752 с.
2. Кульман А. Экономические механизмы / А. Кульман; общ. ред. Н. И. Хрустальной; [пер.с фр.]. – М. : Прогресс, 1993. – 192 с.
3. Механизм хозяйствования предприятий и объединений трансформационной экономики : монография / И. П. Булеев, Н. Д. Прокопенко, Н. Е. Брюховецкая и др.; НАН Украины, Ин-т экономики пром-сти. – Донецк, 2007. – 526 с.
4. Щедровицкий Г. П. Путеводитель по основным понятиям и схемам методологии организации, руководства и управления: хрестоматия / Г. П. Щедровицкий. – М. : Дело, 2004. – 208 с.

Усик М.

УДК 621.1:330.341.1

**ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ
МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Вступ. У сучасній економічній літературі приділяється велике значення проблемам ефективності діяльності машинобудівних підприємств. При цьому багато авторів роблять акцент на комплексності і багатогранності цієї категорії. Так, на думку Г. Клейнера, "ефективність підприємства повинна оцінюватися багатокритерійним і багаторівневим чином, включаючи вимоги усіх його контрагентів і самого підприємства як економічного суб'єкта, що здійснює протяжне в часі об'єднання виробничих, ринкових і інноваційно-відтворювальних процесів"[1, с. 39]. Таким чином, важливою складовою ефективності діяльності будь-якого машинобудівного підприємства являється ефективність інноваційних проєктів, що реалізуються ним.

Проблемам визначення ефективності інноваційних проєктів приділено багато уваги з боку таких авторів, як: Л.Ф. Дадина, Д.А. Ендовицький, С.Н. Коменденко, П.Н.Завлина, А.К.Казанцева, А.В. Марков, Е. Н. Іванова, В.А. Первушин, П.Г. Никитенко, С.Ф. Ушакова, С.М. Ілляшенко, М.П. Денисенко, А.П. Гречан, М.В. Гаман.Проте питання визначення методики оцінки ефективності інновацій машинобудівних підприємств потребує подальшого вивчення.

Постановка завдання. Метою роботи є аналіз видів ефектів від впровадження інновацій на машинобудівному підприємстві; визначення видів ефективності інноваційних проєктів; удосконалення методики оцінки економічної ефективності інвестиційних проєктів враховуючи специфіку інновацій.

Основні результати дослідження. Вважається, що впровадження нововведень на машинобудівних підприємствах може дати чотири види ефекту[4, 5 та ін.]:

1) економічний - проявляється в отриманні прибутку від ліцензійної діяльності, а також від впровадження нововведень у виробничо-господарську діяльність машинобудівних підприємств, у прирості обсягів продаж, скорочення термінів окупності інвестицій, поліпшення неналежного використання виробничих потужностей та інших ресурсів підприємства (основного і оборотного капіталу, кадрів і т.д.);

2) науково-технічний - виражається в кількості зареєстрованих авторських свідоцтв, збільшенні питомої ваги прогресивних технологій, підвищення організаційного рівня виробництва і праці, підвищенні конкурентоспроможності підприємства та його товарів на ринку;

3) соціальний - проявляється в прирості доходів працівників, підвищення ступеня задоволення їхніх потреб, збільшення числа робочих місць, поліпшення умов праці та відпочинку тощо;

4) екологічний - знаходить вираз у зниженні викидів в навколишнє середовище, підвищення екологічності товарів, що випускаються, скорочення величини штрафних санкцій за порушення екологічного законодавства.

При цьому в роботі Р.А. Фатхутдінова наголошується, що «економічний ефект розробки, впровадження або продажу нововведень може бути потенційним або фактичним, а науково-технічний, соціальний чи екологічний ефект може мати форму тільки потенційного економічного ефекту» [5,с.431].

В даний час виділяють наступні види ефективності:

1. Ефективність проєкту в цілому, в тому числі:

- суспільна (соціально-економічна) або народногосподарська,
- комерційна.

2. Ефективність участі у проєкті, в тому числі:

- для підприємства,
- для акціонерів,
- для структур більш високого рівня (регіональна, галузева, бюджетна).

По відношенню до промислового підприємства, в межах якого освоюється інновація, зазначені види ефективності можна підрозділити на зовнішню і внутрішньогосподарську ефективність. У даній роботі зупинимося на внутрішньогосподарській складовій. Цим підходом можна обмежитися в разі, якщо

впроваджується інновація локального рівня, що не має істотного соціального, регіонального або бюджетного значення.

Відповідно до практики [3, 4, 5] в таких випадках визначаються наступні показники економічної ефективності проекту: чистий дисконтований дохід, індекс дохідності, внутрішня норма прибутковості, період окупності інвестицій. Вважаємо доцільним доповнити ці показники оцінкою впливу інновацій на основні показники фінансового стану та ефективності використання ресурсів машинобудівного підприємства. При цьому є неможливою ув'язка всіх вищевказаних характеристик воедино на основі використання принципів індикативного аналізу.

Крім того, вважаємо за можливе внести ряд уточнень в методику оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів з урахуванням специфіки інноваційних інвестицій.

1) На наш погляд, оцінку економічної ефективності інноваційних проектів слід вести, в першу чергу, виходячи з теорії порівняльної, а не абсолютної ефективності. Причому цей підхід слід використовувати як для відбору найкращого в порівнянні з аналогами варіанту інноваційного проекту, так і в розрахунках грошових потоків (рекомендуємо враховувати не абсолютні значення показників операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, а їх зміни, що вносяться інноваційним проектом у діяльність машинобудівного підприємства або його підрозділу).

Для обґрунтування запропонованого підходу вважаємо за доцільне навести наступні положення. В умовах конкурентної економіки, коли роль ринкових факторів зростає, нововведення обов'язково повинне довести свої переваги в порівнянні з наявними на ринку аналогами. Більшою мірою це стосується саме технологічних інновацій, для яких кордони переваг окреслені набагато чіткіше. Потенційний споживач такої інновації стане впроваджувати її тільки в тому випадку, якщо отримає відчутну економічну вигоду.

2) На нашу думку, оцінка ефективності інвестицій в інновації повинна включати два основних напрямки:

- Оцінку ефективності власного використання інновацій;
- Оцінку ефективності продажу власних результатів інноваційної діяльності.

Другий напрямок аналізу передбачає оцінку вартості об'єктів інтелектуальної власності з використанням одного з таких методів:

- витратний, в основі якого лежить ототожнення вартості об'єкта інновацій витрат на його створення, охорону, підготування до виробництва і продаж за минулий період враховуючи рівень інфляції і всіх витрат;

- прибутковий, відповідно до якого вартість об'єкта інновацій може бути визначена як поточна вартість чистого доходу, отриманого від використання оцінюваного об'єкта за економічно обґрунтований термін служби.

- ринковий, в основі якого лежить аналіз порівняння ціни продажу аналогічних об'єктів інновацій.

3) Беручи до уваги те, що інноваційна діяльність, як правило, супроводжується високим рівнем ризику, невід'ємною частиною аналізу ефективності інвестицій в інноваційні проекти повинна бути оцінка ризиків. Для цього можуть бути використані такі поширені підходи, як метод варіації параметрів, а також аналіз чутливості інноваційних проектів по відношенню до основних факторів ризику.

Перший зі згаданих методів передбачає розробку сценаріїв реалізації проекту в найбільш ймовірних або найбільш небезпечних умовах з подальшою оцінкою фінансових наслідків здійснювання таких сценаріїв. Це дає можливість при необхідності передбачити у проекті заходів щодо запобігання або перерозподілу виникаючих витрат. Проект вважається стійким, якщо при всіх сценаріях він виявляється ефективним і фінансово дійсним, а можливі несприятливі наслідки усуваються заходами, передбаченими організаційно-економічним механізмом проекту.

Доповненням цього методу може служити аналіз чутливості проекту з основних факторів ризику. В якості таких чинників вибираються ті вихідні характеристики проекту, за яким ймовірне виникнення негативних змін. У процесі аналізу передбачається визначити граничні негативні значення аналізованих показників, при яких зберігається економічна доцільність реалізації проекту (інтегральний економічний ефект проекту позитивний). Крім того, прийнято обчислювати рівень стійкості і чутливості інноваційного проекту як відносне відхилення граничного значення показника від його вихідної величини у відсотках. Вироблені таким чином розрахунки дозволяють виявити «слабкі місця» проекту і можуть бути використані в аналізі ризиків запропонованих до реалізації інноваційних проектів.

Висновки. Отже, аналізуючи вищевикладений матеріал, можна зробити висновок, що в сучасних умовах вирішальною умовою розвитку та стабільності підприємств є ефективність їхньої інноваційної діяльності. При цьому результативність інноваційної діяльності прямо залежить від того, наскільки точно оцінено ефективність інновацій, наскільки адекватно визначено її методи, сформовано чітку стратегію та пріоритети розвитку інноваційної діяльності. Це дає можливість виявити як сильні, так і слабкі сторони цієї діяльності, дає змогу приймати обґрунтовані раціональні управлінські рішення та ефективно керувати не тільки інноваційною діяльністю, але й забезпечувати стійкий, успішний, довготривалий розвиток машинобудівного підприємства.

Також автор вважає, що результативність інноваційної діяльності машинобудівних підприємств визначається, насамперед, наявністю внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування інновацій, можливістю їхньої швидкої мобілізації, зацікавленістю інвестора в підтримці інноваційного розвитку, а також що використання на практиці оцінки економічної ефективності інновацій запропонованих автором уточнень дозволить більш грамотно і коректно робити розрахунки. Крім того, це надає можливість для оцінки впливу окремих факторів на загальний рівень ефективності інноваційної діяльності.

Джерела та література:

1. Клейнер Г. Эффективность мезоэкономических систем переходного периода / Г. Клейнер // Проблемы теории і практики в управлінні. – 2006. – № 6. – С. 35-40.
2. Шапуров О. О. Стан і тенденції розвитку машинобудування / О. О. Шапуров // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 3. – С. 57-63.
3. Інноваційний менеджмент : підруч. / за ред.: д.е.н., проф. В. А. Швандара, проф. В. Я. Горфінкеля. – М.: Вузівський підручник, 2007. – 604 с.
4. Трифілова А. А. Оцінка ефективності інноваційного розвитку підприємства / А. А. Трифілова // Фінанси і статистика. – 2007. – № 7. – С. 45-60.
5. Фатхутдінов Р. А. Інноваційний менеджмент : підруч. / Р. А. Фатхутдінов. – СПб. : Пітер, 2008. – 436 с.

Чернявая А.Л., Кобзарь Т.В.**УДК 338.512 – 044.57****ПУТИ И РЕЗЕРВЫ СНИЖЕНИЯ СЕБЕСТОИМОСТИ ПРОДУКЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ УКРАИНЫ**

Постановка проблемы в общем виде. Актуальность данной темы состоит в том, что снижение себестоимости продукции является одним из главных факторов прибыльности предприятия.

Себестоимость продукции является одним из важных обобщающих показателей деятельности предприятия, отражающих эффективность использования ресурсов, результаты внедрения новой техники и прогрессивной технологии, совершенствование организации труда, производства и управления. В себестоимости продукции отражаются все стороны хозяйственной деятельности, аккумулируются результаты использования всех производственных ресурсов.

Мировой рынок кардинально изменяет подходы к построению системы управления себестоимостью. Только достоверная и оперативная информация обо всех производственно-хозяйственных процессах позволит предприятию определить степень риска, связанную с резким изменением спроса на выпускаемую продукцию, определить конкурентоспособную цену выпускаемых изделий, провести оперативный анализ безубыточности предприятия, обосновать альтернативные решения для успешного проведения финансовой и инвестиционной политики с учетом потенциальных и социальных выгод.

От уровня себестоимости зависят финансовые результаты предприятия, темпы расширенного воспроизводства, финансовое состояние субъектов хозяйствования. И поэтому проблема снижения себестоимости продукции всегда должна быть в центре внимания на каждом предприятии.

Анализ последних исследований и публикаций. Проблемам снижения себестоимости продукции освещены в трудах Филинкова А.А. [1], Леонова А.Д. [2], Савицкую А.Д. [3], Волкова О.И. [4], Покропивного С.Ф. [5], Садовникова А.А. [6] и др.

В работе «Экономика предприятия» Волков О.И. отмечал, что: «Получение наибольшего эффекта с наименьшими затратами, экономия трудовых, материальных и финансовых ресурсов зависят от того, насколько эффективно предприятие управляет себестоимостью продукции» [4, с.426].

А.А. Филинков в своих исследованиях продукции на предприятиях различных отраслей экономики Украины, выделил основные причины роста себестоимости продукции: увеличение цен на сырье и материалы; рост стоимости топлива; увеличение заработной платы; повышение тарифов на электроэнергию и газ; использование устаревшего оборудования и затратных технологий; несовершенство организации труда и низкая его производительность; небольшие объемы изготавливаемой продукции [1, с.43].

Цель и задачи исследования. Целью является выявление факторов, влияющих на изменения себестоимости продукции на предприятии, а так же выявление путей и резервов снижения себестоимости продукции.

Для достижения поставленной цели необходимо решить ряд основных задач:

- выявить факторы и источники влияющие на снижение себестоимость продукции;
- выявить резервы и пути снижения себестоимости продукции;
- разработать мероприятия по снижению себестоимости продукции.

Изложение основного материала. Себестоимость продукции - это затраты предприятия в денежном выражении на ее производство и сбыт. В себестоимости как в обобщающем экономическом показателе находят свое отражение все стороны деятельности предприятия: степень технологического оснащения производства и освоения технологических процессов; уровень организации производства и труда, степень использования производственных мощностей; экономичность использования материальных и трудовых ресурсов и другие условия и факторы, характеризующие производственно-хозяйственную деятельность [5, с.527].

С экономических и социальных позиций значение снижения себестоимости продукции для предприятия заключается в следующем:

- в увеличении прибыли, остающейся в распоряжении предприятия, последовательно, в появлении возможности не только в простом, но и расширенном воспроизводстве;
- в появлении большей возможности для материального стимулирования работников и решения многих социальных проблем коллектива предприятия;
- в улучшении финансового состояния предприятия и снижении степени риска банкротства;